

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél
íven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

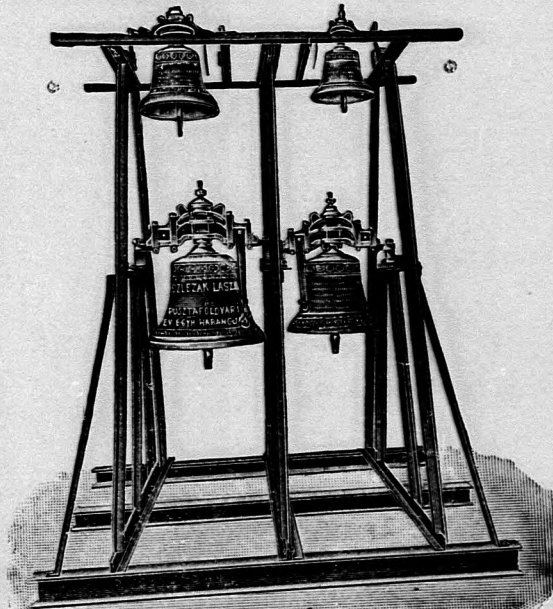
Budapest, VI., Frangepán-u.

77. szám. (Saját házában)

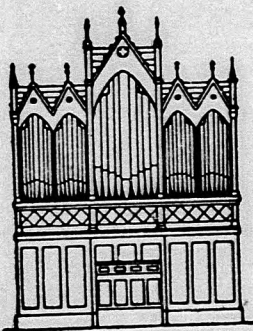
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes
egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban
ujjonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó haran-
gokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg-
szébb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta
csengő hanggal. Minden harang hangja előre hatá-
roztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak
bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze-
reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár
kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban
öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harang-
jait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai,
sussai, szentendrei, tiszadada, zádorházi, orosházi,
apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelen-
leg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harang-
ját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját
2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a
helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang.
egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi-
hály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb
orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi
udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításán kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló
tisztá légnyomású oszondású (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.
40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”,
amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.
Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal
kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Löfkovits Arthur

— orás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelõ edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

KONFIRMÁCIÓRA ELŐKÉSZÍTŐ KÁTÉ

REFORMÁTUS NÖVENDÉKEK SZÁMÁRA.

IRTA:

SZOBOSZLAI PAP ISTVÁN.

KÖZREBOCSÁTOTTA:

RÉVÉSZ BÁLINT

ÁTDOLGOZTA:

S. SZABÓ JÓZSEF.

64. kiadás. — Ára 36 fillér.

A nagytszteleetű lelkész uraknak 10 százalék engedményt és minden 10-re egy ingyen-
† † példányt adunk. † †

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.

A Debreczeni Protestáns Lap szerkesztését ezzel a számmal átvettük s az a szándékunk, hogy a lapot magas színvonalra emeljük. Ez azonban csak a közönség támogatása mellett történhetik meg.

Van szerencsénk nagybecsű figyelmét felhívni a lapnak szerkesztésünkben megjelent ezen első számára, melyet mutatványúl megküldeni bátrak vagyunk. Ezen kívül még két számot fogunk megküldeni (a karácsonyi és újévi számokat) azzal a kérelemmel, kegyeskedjék lapunk e számait átnézni s ha úgy méltóztatik találni, hogy egy *ilyen lap* fennállása a protestantizmusnak és közelebbről a magyar reformátuságnak javára van, — méltóztassék előfizetőink sorába lépni.

Kiváló tisztelettel

Debreczen, 1915 december 17.

a Debreczeni Protestáns Lap
szerkesztősége és kiadóhivatala
(Debreczen, Kollégium).

Tessék fordítani!

HIRDETÉSEKET

a

„Debreczeni Protestáns Lap“

karácsonyi és újévi

számai számára felvesszünk.

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. — Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. — Egyes szám ára 30 fillér. —

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Beköszöntő.

A jövődőt, amelyet e lap életében munkálni akarunk, nem mérjük a múltnak mértékével. Harmincöt hosszú év alatt igen sok változáson megy át az alapirány állandó megtartása esetén is egy lap hangja, modora, színvonala és a harminchatodik év küszöbén senki sem ígérheti sem azt, hogy olyan lesz, sem azt, hogy nem lesz olyan, mint amilyen ezelőtt volt.

Mi a jövővel törődünk és természetes, hogy ezt a jövőt szebbnek óhajtjuk, mint a múltnak bármely legszebb szaka. — de szépségét kiformalni a magunk lelkéből, a magunk hite, meggyőződése, ízlése szerint akarjuk, nem pedig valamely elénkbe tett minta szerint.

Különben az út, amelyen haladni fogunk, úgy látjuk, ki van jelölve azzal, hogy megtartottuk a lap régi s irányt szabó címét: Debreczeni Protestáns Lap.

Tehát *lap* fogunk lenni és nem tudományos folyóirat, de nem is puszta heti krónika s még kevésbé vegyes tartalmú időszakí nyomtatvány. Lap, amelyik határozott irányban halad s maga elé tűzött célja szolgálatában foglalkozik tudományos kérdésekkel is, anélkül, hogy bármelyik tudományra nézve szakorganummá lenne, — s amelyik a maga nézőpontjából megvizsgálja, megbírálja, köztudomásra hozza az eszményeket, anélkül, hogy világ elé vinne mindent, ami csak megtörtént. Lap, amelyik nem kothurnusokból és nem kathedráról beszél, hanem a társalgás egyszerű és közvetlen hangján, de a művelt és irodalmi táplálékkal élő közönség társalgásának a hangján.

Protestáns lap leszünk. Vagyis ím: nem szorosán egyházi ujság, — amint a protestáns szó nem egy meghatározott egyháznak, hanem bizonyos egyházak szellemének a jelzője. A lap protestáns volta eszerint azt teszi, hogy minden részében a protestantizmus szelleme tölti be. A

protestantizmus pedig annyi mint szabadság, felvilágosodottság, lelki önállóság, független meggyőződés, más vélemény irányában türelmesség; — ám egy percre se felejtjük el: a protestantizmus keresztyénség.

Debreczeni protestáns lap akarunk maradni, azaz a protestantizmus különböző irányai között annak a képviselője lenni, mely Debreczenben van otthon. Nem volna illő elhallgatni, hogy mi első sorban reformátusok vagyunk, első sorban a református egyház ügyeivel foglalkozunk, a reformátusság szempontjait tartjuk magunk előtt. Ebből nem következik felekezeti kizárólagosság, — hiszen akkor nem tartottuk volna meg az általánosító protestáns jelzöt; de az következik, hogy lapunk annak a világnézetnek tolmácsolója lesz, mely fundamentumául az izzó magyarságot fonja egybe a lelkiismeret szabadságához hajthatatlan ragaszkodással.

Általában is *debreczeni* lap leszünk. A hely megjelölése nem csupán annak tudtul adása, hogy a lap Debreczenben készül, munkatársainak zöme Debreczenben lakik, sőt nem is csak arról szóló vallomás, hogy a lap debreczeni szellemű leszen. A lap egészben, mindenestül debreczeni lap kíván lenni, foglalkozni Debreczennel, Debreczen szellem-erkölcsi, kulturális életének minden olyan kérdésével, mely bennünket a magunk elé tűzött cél szerint érdekelhet. Azt akarjuk, hogy olvasó közönségünk, melynek egy része közelről nem ismeri Debreczent, ismerje meg és szeresse ezt a várost úgy, ahogy mi szeretjük, mert erős meggyőződésünk, hogy a protestáns szellem és a magyar nemzeti közművelődésügy híveinek mindenk felett való tisztelettel és rokonszenvvel kell körülvenni az ezen eszményekért sokat szenvedett, sok áldozatot hozott s kötelességét mindig híven teljesítő Debreczen várost.

Figyelemmel fogjuk kísérni a városnak minden kulturális intézményét s a meglévőknak kívánatos fejlődését, a tervbe vetteknek helyes meg-

valóságát tehetségünk szerint előmozdítani igyekszünk. Figyelemmel kísérjük különösen az egyházi életet minden vonatkozásában s ha nem elégszünk is meg a tények regisztrálásával és olykor kritika lesz megjegyzéseinkben — sohasem felejtkezünk el arról a tiszteletről, mellyel az Isten országán munkálkodó egyház minden megnyilvánulása iránt viseltetni kötelesek vagyunk. Hasonló figyelemmel foglalkozunk az iskolákkal, bármely fokon állókkal, — amelyekben nem csupán az egyház veteményes kertjeit, hanem általában az emberi tökéletesedés legkiválóbb eszközeit látjuk.

Az elmondottak után magától értetődik, hogy mindezen kulturális intézmények között első sorban a protestáns, és nevezetesen a református intézmények lesznek a szemünk előtt. Kiváltképen tárgya lesz figyelmünknek a kollégium, az egész magyar reformátusság e féltett büszkesége, amellyel a lapnak évtizedek óta fennállt kapcsolatát az új tulajdonosoknak s a szerkesztőség tagjainak a kollégium szervezetében elfoglalt helyzete továbbra is fenntartja.

Különös gondot kívánunk fordítani a debreczeni tudományegyetem ügyeire is. Félre ne értessünk: nem azért, mintha ezt a tudományegyetemet bármely vonatkozásban is protestáns intézménynek tekintenők, vagy akarnók mások előtt feltüntetni. Sőt mindig és minden irányban hangsúlyozzuk, hogy — amint Magyarországon

mindegyik — a debreczeni tudományegyetem kizárólag állami intézmény, amelyiken a maga számára privilégiumokat követelni egyik vallásfelekezetnek sincs joga s amelynek a tudomány elfogulatlan művelésére rendelt csarnokaiba bármilyen felekezeteskedés bevitele nagy szerencsétlenség volna. Azonban foglalkoznunk kell az egyetemmel azért, mert oly rendkívül magasfokú kulturális intézményt, aminő egy tudományegyetem, az egyetem székhelyén megjelenő s kulturális kérdésekkel foglalkozó lapnak lehetlenség figyelmen kívül hagyni még akkor is, ha közte és az egyetem között nincsen semmi közelebbi szellemi kapcsolat. Nekünk pedig, különös okunk van épen a debreczeni tudományegyetem iránt fokozott rokonszenvvel viseltetni, hiszen bármennyire kívül áll a többi egyetemekkel együtt a protestantizmuson, annak folytán, hogy egyedül itt van Magyarországon protestáns hittudományi fakultás, — hogy tanárainak nagyobb része ez időszert protestáns, — és hogy székhelyének földrajzi fekvésénél fogva hallgatói előreláthatólag mindig túlnyomóan a református magyarság köréből fognak kikerülni, természetesen ez az egyetem van legközelebb a magyar protestantizmus szívéhez. Épen azért úgy véljük, a protestantizmusnak is szolgálatot teszünk, ha a debreczeni tudományegyetem kétségkívül bekövetkező hatalmas felvirágozásához a magunk szerény szolgál-

Tárca

Advent.

*Fátyol-hegedűn muzsikál a csend,
A levendulás nagy szobába bent.
Titokzatos dal finom ütemén
Biborköntösbe lejt az alkonyat.
Opálösszínű függönyt sző a fény,
Leteríti vele ablakomat.*

*Kis angyalszárnyak fehéren, puhán . . .
Suhanva szállnak át a nagy szobán.
A zsöllyeszéknek pihenő ölén
Álomlátások érik lelkemet . . .
Pásztorok útján elindulok én,
A bellehemi szép mezők felett.*

*Nem ragyog csillag, nem biztat a fény.
Megyek az éjjek hosszú éjjelén.
Törtsohaj, jajszót felém hajt a szél.
Városok, falvak tüzesóvát vetnek.
Vért lehel a föld, halált sír a mély,
Itt nincs bölcsője a szeretetnek!*

*Kattog a halál zenélő gépe.
Búg a vészharang az ágyúk ércé.
Földrengető nagy viharok járnak,
Hol a táborok vad tusája tart.
Torát ülik a bűn haragjának,
Azt eselekszik, mit Herodes akart.*

*Ziháló mellel a vágy vissza üz.
Mindenütt vérnyom, pusztulás és tűz.
Mindenütt üldöz látások árnya,
Ott a holtakat a föld kivetí . . .
De itt, mintha angyalsereg járna,
Beszélne hozzánk a Názáreti . . .*

*Fátyolhegedűn muzsikál a csend.
A levendulás nagy szobába bent.
Csillagköntösbe öltözött az est.
Behallik lágyan a harang szava.
A gyermek arcra álom rózsát fest
Karácsonyt váró buzgó, hő ima.*

(Gyoma).

Domby Béla.

latával is hozzájárulni akarunk s ha ennek érdekében különösen arra vigyázunk, hogy az erőteljes fejlődést biztosító példás egyetértés roszszül felfogott felekezeti érdekből meg ne zavarassék.

Debreczen azonban nemcsak egy város, hanem metropolisa a tiszamenti magyar protestánsoknak s különösen székhelye a tiszántúli református egyházkerületnek. A Debreczeni Protestáns Lapnak tehát szükségképen ki kell terjeszteni a figyelmét ennek az egész nagy egyházkerületnek az életére. Munkatársaink szíves támogatásával módunkban fog állani az egyházkerülethez tartozó egyházmegyék és egyes egyházak, felső-, közép- és alsó fokú iskolák ügyeivel ugyanazon szempontok szerint, melyeket Debreczenre nézve kifejtettünk, folytonosan foglalkozni.

Az a jelentőséges hely, amelyet Debreczen az egész magyar protestantizmus életében elfoglal, kötelességünk ké teszi, hogy éber figyelemmel kísérjük az egész magyarországi egyházi életet is és minden olyan kérdésben, mely a magyar protestantizmust és különösen a magyar református egyházat és tanügyet érdekli, — elmondjuk szabad, független meggyőződésünket. Nem tekintjük tehát magunkra nézve idegeneknek a rajtuk kívül eső egyházkerületi kerületeket sem, de természetesen az ezek ügyeihez hozzászólásban — nélkülözvén a közvetlen tapasztalat

biztosságát — a legnagyobb óvatossággal fogunk eljárni.

A magyar protestantizmus egészét érdeklő kérdéseknek tárgyalására különösen bő alkalom nyílik a közel jövőben két nagyfontosságú eseménnyel kapcsolatban. A reformáció négy százados évfordulójára és a törvényhozó zsinat összeülésére célozunk. Az előbbire nézve az lesz a törekvésünk, hogy a megünneplés olyan módjának egyengessük útját, amely minél kevesebb szóból és minél több emlékezetes alkotásból álljon. Az utóbbira nézve abban az irányban akarunk a protestáns keresztyénség elveinek szolgálni, hogy a törvény revisio rendén a meglevő szabályok felforgatása nélkül a zsinat presbyteri egyházkerület minél teljesebb érvényesülésének lehetőségét kimutassuk.

Természetesen semmiféle egyházkerületi kérdés tárgyalásánál sem fog vezetni bennünket merő ellenségeskedés, de azt sem tarthatjuk feladatunknak, hogy bármely intézményre vonatkozóan a vezetőség actiójához a helyes chorust szolgáltsunk.

Különösen hangsúlyoznunk kell ezt a tiszántúli református egyházkerületre vonatkozóan, amellyel bennünket bizonyos szerződéses kapcsolat fűz össze. Mi magunkra vállaltuk, hogy az egyházkerület hivatalos közléseinek lapunkhoz csatlakozó mellékleten helyet adunk s ez

Radvánszky György házassági pöre.

Abból az időből beszélek el röviden egy történetet, mikor még a protestánsok házassági ügyei kath. egyházi hatóság, pörei pedig a szentszékek elé tartoztak és így megtörtént az a visszás dolog is, hogy protestánsokat oly vétségekért fogtak pörbe, melyek protestáns világnézet és egyházi szabályok szerint nem is voltak vétségek.

Igy pld. a protestáns egyházi törvények harmad- és negyedik rokonok között megengedték a házasságot, míg a r. kath. egyházi törvények és ezek nyomán az állami törvények is a rokonok közötti házasságot zárólag negyedikig, mint vérfertőzést, szigorúan büntették. Harmad- és negyedik rokonok elkerülhették a büntetést, ha előzetesen felmentvényt kértek és nyertek a pápától, vagy az erre felhatalmazott püspököktől, vagy azok helynökeiktől.

R. katolikus püspök felmentvénye nélkül protestánsok nem köthettek házasságot, mert tekintet nélkül arra, hogy vallásuk tanait nem sértették meg, a házasságot érvénytelennek, az utódokat érvénytelennek nyilvánították és a világi törvények szabta súlyos büntetést is el kellett viselniök.

Midőn a magyar országgyűlés, mintegy közeledve a protestáns felfogáshoz, a büntetés szigorát enyhítette, abban az idő tájban jegyezte el Radvánszky György zólyomi alispán negyedik rokonát Révay Johanna bárónőt. Bár mindketten lutheránusok, felmentvényért az esztergomi érseki helynökhöz, majd magához az esztergomi érsekhez fordultak felmentvényért; de az előbbi durván, az utóbbi udvariasan, határozottan visszautasította: a római anyaszentegyház kedvezményben csak katolikusokat részesíthet.

Ez a visszautasítás általános feltűnést keltett már a jegyespár széleskörű összeköttetésénél fogva is. Épen egy elfogulatlan r. kath. püspök tanácsolta tehát, hogy forduljanak felmentvényért a királyhoz. Fejtsék ki a kérvényben, hogy az ő vallásuk nem tiltja házasságukat, tehát a király a világi törvény tilalmát függessze fel rájuk nézve. Követték a tanácsot: szüleik tekintélye és más befolyások győzedelmeskedtek: a várva-várt királyi *indultumot* megkapták.

Történt ez az 1724. év november 24-én, amely a protestáns egyháztörténet szempontjából azért nevezetes dátum, mert az *indultum* kiadása által a király a protestáns egyházi törvény kötelező erejét a protestánsokra nézve elismerte, őket a katolikus törvény alól

lapunk számára az előfizetők meghatározott körét biztosította. De amint nekünk nem lehet bele szólásunk abba, hogy lapunk ezen mellékletére milyen tartalmú hivatalos közlések tétessenek. — épúgy viszont az egyházkerület nem korlátozhat bennünket abban, hogy mi legyen magának a lapnak a tartalma. Úgy a magunk, mint az egyházkerület vezetősége irányában kötelességünk nyomatékosan hangsúlyozni, hogy minden, ami a lapban megjelenik, a magunk akaratából, a magunk véleménye szerint jelenik meg és hogy bármilyen őszinte tisztelettel vagyunk is egyházkerületünk vezetősége irányában, más feltételek mellett a lap vezetésére vállalkozni készek nem volnánk.

Magától értődik, hogy ha a protestantizmus, és különösen a református egyház előhaladásán dolgozni kívánunk, szívünkön viseljük az egyház hivatalos munkásainak, a lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak a sorsát is és minden olyan mozgalmat, mely ennek javát szolgálja, rokonszenves figyelemmel kísérünk. Barátságos érdeklődéssel vizsgáljuk tehát az egyház eme munkásai országos egyesületeinek működését is, de azokkal magunkat nem azonosítjuk. Ezen egyesületek életének külső megnyilatkozásaival szemben fenntartjuk magunknak a szabad kritika jogát. — belső ügyeikbe pedig bele nem szólunk, annál kevésbbé, mert azokkal a sajtó organumok-

kal, melyek épen e belső ügyek megvitatására hívatvák, a barátságos és testvéries viszonyt fenntartani kívánjuk.

Bármiféle kérdéssel foglalkozzunk is, mindig a legszigorúbb tárgyilagosságra törekszünk. Az érdemeket készséggel elismerjük, a hibákra bátran rámutatunk, de sem személyi kultusz üzésének, sem annál kevésbbé személyek bántásának teret engedni nem fogunk. Általában a komoly és előkelő hangot minden írásban, a vitatkozásokban is megkívánjuk, mert erős meggyőződésünk szerint e lap természete más hang használatát meg nem engedi.

Úgy véljük, nincs egyetlenegy lap sem, — a protestáns lapok között sem, amelynek iránya a miénkkel teljesen azonos volna. Ám, ha minden mástól különbözünk s ha teljesen a magunk útján haladunk is, a különbözőségben nem látunk okot ellenségeskedésre. Kereszttyén szeretettel s lovagias megbecsüléssel nyújtjuk kezünket pályatársaink felé. Mi a harcot nem keressük, a nézetkülönbségeket a békés meggyőzés útján kívánjuk eloszlatni, ám ha mégis harcra kényszerítettünk, mindenesetre finom pengével harcolunk.

Íme, tisztelt olvasó, ilyen kívánunk lenni s meg leszünk elégedve, ha ilyennek találtatunk.

K. B.

elyben kivette, sőt egyenesen megtiltotta, hogy a házasság miatt Radvánszkyt és feleségét a r. katolikus szentszék előtt pörbe foghassák.

Azonban a nagyszombati érseki helynök nem respektálta a királyi engedélyt: a fiatal házaspárt pörbe fogta.

Kétségtelen volt, hogy ha idézésére megjelennek, a szentszék a királyi engedély ellenére is érvénytelennek mondja ki a házasságot, — ha pedig nem jelennek meg, harmadik eredménytelen idézés után ugyanez történik.

Szorultságukban természetesen a királyhoz fordulnak, hogy védje meg indultumát, védje meg őket, akik a királyi szó szentségében bíztak.

Könnyebb volt azonban az indultumot megnyerni, mint az üldözés ellen, annak alapján védelmet találni. Ugyanazon cancellaria, mely jóindulattal kezelte az ügyet addig, amíg csak elvről volt szó, — most akadályokat gördít az elé, hogy az ügyről a király tudomást szerezhessen.

Két idézés terminusa múlt el; a harmadik közeledett; az üldözött alispán testvére hasztalan mozgatott meg minden követ, csak nagy bajjal tudott annyit elérni, hogy a kancellár elé jusson. A kancellár a királyi tekin-

tély védelmezése helyett egyezkedést ajánlott, azonban hasztalan. A Bél Mátyás híres protestáns tudósnál összegyűlt protestáns jogászok és tudósok azt ajánlották, hogy az indultum alapján maradjanak és az akadályok legyőzésével vigyék az ügyet egyenesen a király elé. E nehéz feladatra a fiatal férj apja, a híres kuruc kincstartó, Radvánszky János vállalkozott.

A király bizalmas embereit, gyóntató papját, a nádort és a kancellárt kereste fel, megjelenése annyira hatott, hogy audienciára nem is került a sor. A cancellaria kiadott egy tiltó rendeletet, melyben szigorúan megparancsolja, hogy a szentszék ne merje azt felülbírálni, amit a király az ország törvényei alapján kegyelmesen engedélyezett.

Így a harmadik idézés határnapján a konsistorium tudomásul vette a parancsot és a jogtalanul üldözött család hosszú idő után nyugalmat talált.

Már a dispensatiót is megnyerhették volna, ha legalább egyikük áttér, a pör megszüntetését, illetőleg utólagos pápai dispensatiót is ígérgettek azután, de kitartásukkal nemesak azt érték el, hogy egyházuk kebelében maradhattak, hanem azt is, hogy győzelmük a protestánsok önállóságára, a katolikus szentszékek praetensióinak letörésére is üdvös hatással volt. **R. K. I.**

Tájékoztató.

A „Beköszöntő“-ben közölt program után szükségesnek mutatkozik, hogy az igen tisztelt olvasóknak tájékoztatást nyújtsak azokról a módosításokról, amelyek szerint célunkat megközelíteni igyekezünk.

A tiszántúli református egyházkerület őszi közgyűlésének a Debreczeni Protestáns Lapra hozott határozata után a lap tulajdonjogát dr. Kun Béla, Kiss Ferenc, Karai Sándor, dr. Veress István, Rózsa Sándor, Barcza József és Erdős Károly tagokból alakult társaság vette át, mely is a lap irányításával dr. Kun Bélát, a kiadóhivatali teendőkkel Rózsa Sándort és a szerkesztéssel alulírottat bízta meg.

A lap beosztására nézve tervünk a következő: lesz *vezércikk*, *második cikk*; *tárcs*, mely utóbbiban közérdekű tudományos apróságot, alkalmi költeményt, vagy megemlékezést közlünk: lesz *Egyház* című rovatunk, mely az egyházkerület, egyházmegyék, egyes egyházak, általában az egyházi jellegű adminisztráció ügyeivel fog foglalkozni; *Iskola* című rovatunkban részint alsóbb és felsőbb fokú tanintézetekről adunk ismeretéseket, részint rövidebb, vagy hosszabb cikkeket tanügyünk fontosabb kérdéseire mutatunk rá. *Közélet* cím alá soroljuk azokat az egyháztársadalmi és rokon irányú cikkeket, amelyek egyházi vonatkozásban tárgyalják társadalmi életünket. *Tudomány* rovat alatt a teológiai és etikai tudományok bármely teréről közlünk olyan szakértekezéseket, amelyek terjedelmükben fogva a lapot felettébb igénybe nem veszik. A *Külföld* rovat ismerteti a külföldi nevezetesebb mozgalmakat és eseményeket; az *Irodalmi Szemlé*ben részint áttekintő jelzéseket, részint könyvismertetést fog találni az olvasó; a *Halottaink* és *Külföldiek* című rovatok már elnevezésükkel jelzik rendeltetésüket. E rovatok száma természetesen szaporodhatik aszerint, amint egyik, avagy másik több részre tagozódása szükségessé válik.

Ezeknek a kereteknek kellő betöltése, szellemi tartalommal való ellátása a szerkesztőkön kívül a munkatársakra vár. E tekintetben ez idő szerint annyit jelezhetünk, hogy az irányító cikkeket a főszerkesztőn kívül egyházi életünk vezető férfiai, köztük maga dr. Baltazár Dezső püspök úr fogják írni. A *Tárcs* rovatba Szaboleska Mihály, Baja Mihály türkevei lelkész, Rugonfalvi Kiss István egyetemi tanár, Zoltai Lajos városi múzeumi igazgató, Herpay Gábor városi levéltárnok; az *Iskola* rovatba pedig S. Szabó József, Barcza József, dr. Veress István és Dékán Sámuel tanárok írték közleményeket. Az *Egyház* és *Közélet* rovatot az egyházmegyék lelkészi és világi vezető férfiai, esperesei és gondnokai látják el, míg a *Tudomány* rovatban egyetemi tanárok és e téren munkálkodó vidéki lelkészeink neveivel fog találkozni a szíves olvasó. A *Külföld* rovatot dr. Varga Zsigmond, a lap régebbi munkatársa, az *Irodalmi Szemle* rovatot a felelős szerkesztő vezeti.

A fentemlítettken kívül a következő munkatársak ígérektek a lap szellemi támogatására:

Debreczenből: Dr. Erdős József, dr. Ferenczy Gyula, dr. Lencz Géza, dr. Darkó Jenő, dr. Pap Károly, dr. Pokoly József, dr. Tankó Béla egyetemi tanárok, Uray Sándor lelkész, dr. Csürös Ferenc városi tanácsos, dr. Gulyás István, dr. Petzkó Ernő, Révész Lajos főgimn. tanárok, dr. Körösi Kálmán egyházker. ügyész, Konec Aurélné felső leányiskolai igazgatónő, dr. Kardos Albert főrealisk. ig., Oláh Gábor, Szele Miklós tanítónőkép. tanár, dr. Batta István, Papp Ferenc, Rábold Gusztáv leánygimn. tanárok, Futó András püspöki titkár, Tassi Miklós tanító. *Vidékről*: Berey József (Nagyecsed), Bertók Béla (Munkács), Böszörményi Lajos (Nagyszalonta), Futó Zoltán (Szentes), Görömbey Péter (Nagykálló), Sulyok István (Nagyvárad), Szabó Lajos (Hajduhadház), Széll György (Avasújváros), Vas Mihály (Gégény), Végh József (Érmihályfalva) esperesek; Ajtay Jenő (Nyírmártonfalva), Andrassy Kálmán (Búj), Bán István (Bojt), Bede László (Máramarossziget), Bihari Lajos (Salánk), Bogdán Lajos (Pettyén), Boros Jenő (Szatmár), Bottyán Pál (Belényes), Csapó Péter (Öcsöd), Csernák Béla (Berettyóújfalva), Csomasz Dezső (Mezőtúr), Dombi Lajos (Gyoma), Dombi Béla (Gyoma), Erdélyi Imre (Ramoeháza), Gönczy Béla (Vésztő), dr. Gyenge János (Nagyzerénd), Hajdu Gyula (Pocsa), Juhász László (Györtelek), Juhász Sámuel (Furta), Kovács Lajos (Kisvárd), Kövendi Dénes (Kunmadaras), Lévay Mihály (Nagykerék), Marjay Károly (Mezőtúr), Nagy Károly (Makó), Papp Géza (Nagylak), Papp László (Bors), Peleskey Sándor (Visk), Sárközi Lajos (Nagykoles), Soltész Elemér (Nagybánya), Sütő Áron (Gát), G. Szabó Gábor (Tiszaszőlős), Szabó János (Köröstarcsa), Szarka Károly (Vetés), Szeremley Sámuel (Hódmezővásárhely), Tóth József (Körösladány), Török Imre (Kisújszállás), Varga Jenő (Méhtelek), F. Varga Lajos (Nagyrabé), Vass Antal (Versecz) lelkészek; egyházunk tanügyi munkásai közül: dr. Gergely György máramarosszigeti jogakad. igazgató, Borsos Károly mezőtúri, Jakobinyi Péter máramarosszigeti, Körber Tivadar békési, Szeremley Barna kisújszállási gimnáziumi igazgatók, Nagy Vilmos tanítónőképezdei igazgató (Nagyvárad), Fejér Lajos nyug. gimn. tanár (Mezőtúr), Barla Jenő kisújszállási, Bányay Sándor hódmezővásárhelyi, Fazekas Gyula karczagi, Mátray Lajos szatmári, Szunyoghy Barna kisújszállási gimn. tanárok, Bácskai József felsőbb leányiskolai tanár (Szatmár), Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Bor János (Hajdu-szoboszló), Simon Károly (Hajduhadház), Uray Gyula (Derecske) tanítók; egyházunk világi munkásai közül: Nagy Ilonka (Makó), dr. Haresár Géza ügyvéd, egyházmegyei főjegyző (Szatmár), Sinka Lajos (Szamoskrassó) és Szomjas Gusztáv (Tiszaeszlár) tanácsbírák. A tiszántúli egyházkerületből Révész Kálmán kassai esperes, az erdélyiből Révész Imre kolozsvári theol. tanár ígerte meg szellemi támogatását. Mindkettőjüket régi családi tradíció fűzi Debreczenhez.

E díszes és tekintélyes írói kör megemlézése után szükségtelen hangoztatnom, hogy teljes megnyugvással és bizodalommal nézünk célunk elé.

Megérintem végül még azt is, hogy a lap előfizetési árát 14 koronában állapítottuk meg; az eddigi másfél iv terjedelmét továbbra is megtartjuk, külső alakján pedig egyelőre változtatást nem teszünk.

Erdős Károly.

Egyház

A tiszántúli egyházkerület közgyűlése.

Köztudomás, köztapasztalat, hogy napjainkban az emberek, sőt talán még a legkomolyabb emberek közül is sokan nem helyeznek kellő és megérdemelt súlyt az efféle egyházi gyűlésekre. Gyűlés — gyűlés! No, meg épen papi gyűlés! . . . És épen ebben van a nagy tévedés! . . . Mert bár papi gyűlésnek hívják is közönségesen a református egyházi gyűléseket, talán legkevesebbet épen a papok személyes dolgaival foglalkoznak. Ellenben, ha akár a legutóbbi egyházkerületi közgyűlés tárgysorozatát, akár az előző egyházkerületi (sőt az egyházmegyei) gyűlések jegyzőkönyveit átlapozzuk is, tapasztalni fogjuk, hogy ezeken a református egyházi gyűléseken oly sok kulturális, humanitárius, vallás-erkölcsi, szociális, sőt közgazdasági és hazafias kérdésekkel foglalkoznak a gyűlés tagjai s megelőzőleg kisebb és nagyobb bizottságai, hogy ennyi kulturális kérdéssel — a Magyar Tud. Akadémiát, a Kisfaludy- és Petöfi-Társaságot, Természettudományi-, Történelmi- és még egy néhány társaságot kivéve — talán egyetlen egy gyűlés, avagy társulat sem foglalkozik. Mert elkezdve az óvodán, — pedig kezdhetnők a családi nevelés sürgetésén is — az elemi népiskola és ennek fajtái, a középiskola (Tiszántúl vagy 12), felsőbb iskolák, jogakadémia, ezen iskoláknak kormányzata, tananyaga, a használt tankönyvek kiválasztása, tanterve, a haladás tényezői, a hátramaradás akadályai, a siker, az előmenetel megállapítása mind-mind tárgyai az egyházkerületi gyűlésnek; vagyis olyan tárgyakkal, olyan dolgokkal foglalkozik ez a gyűlés, melyek által az emberiség általános és nemzeti művelődése mozdíttatik elő; bibliai nyelven szólva, „a belső emberrel”, amivel — bizony valljuk meg — kevés gyűlés foglalkozik. Már pedig az általános emberi művelődésnek, előhaladásnak, tökéletesedésnek ezek a fő-tényezői . . . Ezek az egyházi gyűlések anyagi, építkezési, számadási, pénzügyi kérdésekkel is csak annyiban foglalkoznak, amennyiben ezek a dolgok a fentebb érintett kulturális kérdésekkel vonatkozásban vannak. — Ismételten ki kell tehát emelnünk, hogy az egyházkerületi gyűlés anyaga és ezen gyűlések tárgyalásai oly mélyen nyúlnak be a belső, a lelki, a szellemi, vallás-erkölcsi élet taglalásába, a nevelési, a vallási, az erkölcsi élet irányításába, amint talán semmiféle más gyűlés tárgyalásai sem.

Lássuk már most, hogy kik és milyen tényezők irányítják ezen nagy fontosságú kérdéseket. Ott látjuk az elnöki emelvényen dr. Baltazár Dezsőt, az alkotások emberét, akinek nevéhez a szeretetnek nem egy műve fűződik, amelyeknek számához méltán sorakozik annak a nagyszabású *árvaháznak létesítése Debreczenben*, melyben a jelenlegi világháborúban elesett vitéz katonák árvái találnának felekezeti különbség nélkül meleg ott-hont. Ugyancsak kezei között van egy egyházkerületi nyomdavállalat létesítése, talán Debreczen város több százados nyomdavállalatának bevonásával s korszerű fejlesztésével. Igenis, a nyomda, mint a reformáció kezdetén . . .

. . . Azután ott ül mellette az elnöki emelvényen gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok, „a mi grófunk”; aki az anyagi ügyek vezetésén kívül az iskolák felvirágoztatását viseli szíven. A debreczeni mintaszerű gimnázium építése, a gyakorlati papságra előkészítő lelkészképző intézet létesítése az ő műve. E két vezető férfiú mellett ott ülnek a tiszántúli egyházkerületi gyűlés termében olyan kitünőségek, mint gróf Tisza István, György Endre, Domahidy Elemér és számosan világiak s lelkészek, esperesek, egyházmegyei küldöttek, egyházkerületi tanácsbírák, közöttük több egyetemi tanár, aztán olyan nagy tekintélyű tanügyi férfiak, mint Géresi Kálmán, Dóczi Imre, a főgimnáziumok igazgatói. De így volt ez a Tiszántúlon régebben is. Gróf Degenfeld Imre, Bónis Sámuel, gróf Lónyay Menyhért, Somossy Ignác, Csengery Antal, Tisza Kálmán, gróf Ráday Gedeon, Horthy István, Ritoók Zsigmond stb. mellett Balogh Péter, Révész Bálint, Révész Imre, Szabó János, Széll Kálmán, Tóth Sámuel, Balogh Ferenc stb. stb. — Szóval tiszántúli egyházkerületünk minden gyűlése egy-egy kis parlament . . . Meg is volt az országos jelentősége a múlt század 60-as és 70-es éveiben, mikor egy egész ország szeme nézett felé és figyelt rá! . . . Ma? . . . csak úgy elsiklanak felette . . . Néhány sornyi értesítés jelzi, hogy a tiszántúli egyházkerület gyűlése ekkor s ekkor megtartatott. Még a főgondnok úr szabatos, tömör és közérdekű megnyitó beszédeit és a püspök úr hatalmas, közérdeket szolgáló időközi és évi jelentéseit sem közlik le még a debreczeni, a helyi lapok sem. Pedig nem hiszem, nem hiszem, hogy lehessen Debreczenben művelt ember, még ha nem kálvinista is, aki az egyházkerületi fentebb jelzett főgondnoki és püspöki kinyilatkoztatásokat szívesen el ne olvasná; mint ahogy a Csernoch és Prohászka revelációit elolvassuk országszerte mi kálvinisták is.

Mi pedig ma meglegszünk azzal, hogy egyik-másik egyházi lap közreadja ezeket a püspöki és főgondnoki nagy jelentőségű dolgokat és azzal vége . . . Így marad aztán hatástalan az országos közvéleményre, a kulturális tényezőkre, a művelt közönségre nézve a mi tiszántúli egyházkerületi gyűlésezésünk is. És ez nem jól van így! De talán magunk is hibásak vagyunk benne?! . . . Mert csakugyan megérdemelné sok fontos

tárgy, hogy részletesebb közlés által mélyebb barázdákat hasítana és mélyebb nyomokat hagyna vallási, kulturális, közművelődési életünkben... Hanem talán *majd másként lesz az egyházkerületi nyomdarállalat létesítése után!*... Adná Isten!...

Görömbey Péter,
esperes.

Iskola

Bajok a magyar nyelvi oktatás körül.

Éveken át sajnosan tapasztaltuk és tapasztaljuk a jelenben is, hogy a gimnázium első osztályába fölkerült növendékek se a helyesírás, se a fogalmazás, se az elemzés terén nem állanak azon a szinten, amelyet tőlük megkövetelhetnénk. Nem a hivatásának tudatában levő derék népiskolai kartársakat akarjuk ezért a nyilvánosság ítélőszéke elé idézni. Nem! Szilárd meggyőződésünk szerint egyedüli oka e sajnálatos ténynek *megfelelő, a részletek részleteire kiterjedő* Tantervi Utasítás, a Vezérfonal hiánya. Az elemi iskolai szükségleteknek megfelelő, pontos, nem vaglyagos (egyéb-egyéb; azonban-azonban), hanem szigorúan megállapított, egységes (csakis: egyéb, azonban) *Helyesírási szótár* szerkesztése, fogalmazáshoz szükséges *Példatár*-nak kiadása. nyelvtani óráknak hétről-hétre minden osztályban való elrendelése s ehez a középiskolai műszavakhoz alkalmazkodó módszeres *Nyelvtan*-nak készítése, mindez oly égetően szükséges volna, hogy nélküle a javulást elképzelni se tudjuk. Van róla tudomásunk, hogy a tiszántúli református egyházkerület e tekintetben a kezdeményező lépést mintegy három éve megtette, de az eredmény késik, a kézikönyv valami okból még mindig a *Nonum prematurum* várja. Már pedig, ha az oktatás mindenütt az illető tanerő belátására van bízva, a fonetika és etimológia, a kristálytiszta folyó és a nyakatekerten bukdácsoló előadás, fogalmazás, az alhangok-mélyhangok, felhangok-magashangok, az aligmúlt-felmúlt—történelmi múlt—elbeszélő múlt között oly ádázán folyand a küzdelem, hogy ugyancsak Pestalozzi legyen az, aki e zürzavarban rendet teremt. Szóval: kérjük az egyszer megindított mozgalomnak e téren való szélesebbé tételét és minél előbbi keresztülvitelét.

Verba valent usu!

Ha már ezidőszert vannak, akik nem a kiválasztásnak, hanem a minden egyes tárgyból való osztályozásnak hívei, legalább miért nem használunk egységes elnevezést az osztályjegyekben úgy az egyes tantárgyak, mint az írásbeli dolgozatok és a magaviselet jelzésében?! A mi régi jó elnevezésünk például a magyar nyelv első fokú érdemjegyére: *jelas*, de már az írásbeli külső alakjára: *tiszta*, a magaviseletre: *jó*. Térjünk már a jó útra, legyen valahára egység e téren is!

Közélet

A drágaság.

Théma, amelyik mindenütt beszéd tárgya, és amelyikről nem tudunk elég sokat beszélni.

Persze, mi itt nem foglalkozunk az előállításának okaival — bár hisz ezeknek is vannak valláserkölcsei vonatkozásai —, sem a megszüntetésének, vagy legalább enyhítésének lehetőségével —, bár e tekintetben is juthatna az egyháznak valamely szerep — még kevésbé a jövő gazdasági és társadalmi alakulásokra befolyásával — ami pedig megint érdekelhetné az egyházat, — hanem pusztán az egyház feladataira és létfeltételeire vonatkozó hatásáról leszen egy pár töredékes szavunk.

Sokan mondják, hogy a drágaságnak jótékony hatása van az erkölcsökre, mert az embereket leszoktatja a felesleges fényűzésről és megtanítja, hogy a megszokottnál sokkal szerényebb életmóddal is meg lehet jól élni. Ha így volna is: legfeljebb azokra nézve volna így, akiknek van *miről* leszokni, ám az emberek nagy többségénél ilyen jótékony hatásról nem lehet beszélni, ha csak az ütött-kopott ruházatot s a mindennapi kenyeret is oktalan fényűzésnek nem minősítjük.

Sőt azokkal szemben is, akiket valamely fényűzésről leszoktathat, nagyon kétséges, vajjon meg van-e a dícsért eredmény. Bizonyára sokan vannak, akik öszszébb húzzák magukat a drágaság miatt — kénytelenségből. A cselekedetnek a jóságához azonban hozzátartozik az is, hogy *önként* véghez vitt legyen. A szigorú erkölcsű apa — féltvén a fiát a ledér életmódtól — megtagad tőle minden felesleges fillért, nehogy könnyelműen rosszra használja, és boldog, hogy jól neveli a fiát, mert im megóvja a gonosz élvezetektől. Egy másik meg ad költőpénzt is a fiának ereje szerint, de úgy formálja a lelkét, szívét, kedélyét, hogy a felesleges filléreket eszébe se jusson rosszra költeni. A drágaság csak amolyan keményszívű, szűkmarkú apa, akinek szigorú keze alól hogy kiszabadulhasson s azután kedvére nagyot mulathasson — alig várja a minden kis örömtől erőszakosan elvont gyermek.

Azt hiszem, épen itt esattanósan meg lehet cáfolni a materialisták tanítását, mely szerint mindennek csak gazdasági oka van. Ime: egy első renden gazdasági vonatkozású életjelenség, a takarékoság gyakorlása nem alapítható csupán gazdasági okra. Lehet bőségben is általános takarékosági hajlam, és lehet a hét szűk esztendő idején is keservesen elnyomott pazarlási készség.

Nagy feladata az egyháznak, hogy a gondos apa munkáját végezze a most drágasággal küzdő társadalom irányában: vezesse úgy az elméket és szíveket, hogy az óvatos gazdasági berendezkedés, a jövedelmek tervszerű felhasználása, a mértéken túli költségek elkerülése a jövő bizonytalan eshetőségeiről gondoskodás ne

csak addig tartson az embereknél, ameddig a drágaság kényszerít, hanem a rendes viszonyok közt és az általános jóllét idején is. Bizony úgy a keresztyén tanításokban, mint a lelki gondozás körében nagyon sokat tehetnek a lekipásztor urak, de tehetnek a maguk működési körében az egyház többi hivatalosai is.

Csak hogy ennek az egész nemzetünk jövőjére nagy fontosságú munkának eredményét úgy lehetne remélni, ha maga a józan takarékosagra buzdító egyház is jó példával járna elől. Sajnos, ez eddig nem igen történt nálunk, épen úgy, amint csak igen kis mértékben tapasztalhattuk a józan és komoly takarékoság érvényesülését a magán gazdaságokban.

Világért se tessék gondolni, hogy a nagyemlékű Baksay Sándor keserves kacagásra fakasztó hűséggel megrajzolt „mineka“ és „mámmög“ pártjainak az érvényesülését ohajtanók. Sőt, — nyilvánvaló, hogy ez a fősvénység épen a legnagyobb ellensége a józan takarékoságnak. Ha az egyház és iskola sorsának intézői mindig csak a „mineka“ álláspontján vannak, — ami nálunk, sajnos, nem szokatlan jelenség, vagyis, ha az egyház és iskola mindig csak a nélkülözhetetlenül szükséges minimális anyagi erők felett rendelkezik, akkor természetes, hogy megtakarításról szó sem lehet. Az egyházi gazdálkodás takarékoságának biztosításához tehát hozzátartozik az is, hogy a hívek mindig valamivel többet szolgáltatassanak az egyház részére, mint a nélkülözhetetlen kiadások összege.

Míg azonban felettebb kártékonyak találjuk az egyház egészséges fejlődhetése szempontjából a mineka-k táborát, másrészt ép úgy veszedelmesnek kell mondanunk azt a — szerencsére kisebb, de viszont annál erőszakosabb — felekezetet, melyet a debreczeni civisről meg a színházról szóló anekdota nyomán „mer' van“-pártnak lehetne keresztelni s amelyik, mihelyt egy kis pénzt lát az egyház kasszájában, mingyárt siet valamely nagyfontosságú célt kieszelni s bár néha maga is érzi, hogy anélkül százesztendőkéig el lehetne élni, mégis beleöli a pénzt, — mer' van.

Ime, most a nagy drágaság idején milyen jó volna, ha a minekák és mervanok nem akadályozták volna meg, hogy az egyháznak egy kis félretett pénze legyen. Tán az sem volna utolsó feladat, ha az egyház egy néhány szegénynek, vagy bár csak egynek is, naponta egy darab kenyeret, télére egy kis fűtő fát tudna adni. Tán jobban megmutatná ezáltal a Krisztussal közösségét a hitlenek előtt is. Azután az sem volna veszedelem, ha egyik-másik falusi gazdát, akinek vagyoni állapotát ugyancsak meggyötörte a háború meg a drágaság, kisegíthetne valamelyes beszerzési kölcsönnel. A kamaton felül is búsásan jövedelmezne ez őszinte hálaban.

Am ha mindezek hiába valók volnának is, minden bizonnyal jó volna legalább annyi feleslegről gondoskodni, hogy a mostanihoz hasonló nehéz időkben —

amikor az adó behajtása nagy nehézségbe ütközik — az egyház saját háztartása fennakadást ne szenvedjen.

Az egyház hivatalosainak a fizetéséről ilyenkor is gondoskodni kell. Még tán jobban is, mint rendes viszonyok közt. A drágaság súlyát épen a fizetésre utalt hivatalnokok érzik a legjobban. Ahol a javadalom földhaszonélvezetből vagy terményekből áll, még hagyján. Sőt az ilyen javadalomban részesülő hivatalnok, ha a maga szükségletén felül marad valamije, a magas árak mellett még jól is jár. De itt is gondot ad a javadalom rendes időben kiszolgáltatása, mert most nincs módjában senkinek sem, mint rendes viszonyok közt, elvárakozni. Ahol meg készpénz a javadalom, még ha pontosan kiadják is, alig elég a megélhetésre. Az állam ad is a maga tisztviselőinek fizetés pótlékot s milyen jó volna, ha ezt az egyház anyagi ereje is megengedné.

Azután sok tanulságot lehet levonni a drágaságból a mi semmiképpen sem sikerült, két ballábon sántikáló egyházi adórendszerünk és azzal kapcsolatban egyházi javadalmainknak sok helyt ma is meglevő két kulcsos (— majd úgy írtam: két kulacsos —), hol terményben, hol pénzben értékelt s rengeteg visszaállásra, sőt visszaélésre okot adható, de minden bizonnyal a köteles őszinteség híjával levő számítása felől is. Azt hiszem, nem egy olyan egyházunk lesz, amelyiknek a háború és drágaság által különben is erősen próbára tett háztartását a teljes összeroppanás elé épen az állítja, hogy az egyháztagok a terményadót a régebben megállapított alacsonyabb megváltási áron fizetik, a hivatalnokok pedig a javadalmat a valósággal meglevő igen magas árak szerint követelik; — és még több olyan, ahol ebből a kétféle számításból a torzsalkodásoknak végtelen sorozata kezdődik.

Im a drágaság hát ebben megtanít bennünket, hogy a gazdasági és háztartási kérdésekben sem szabad a legszigorúbb erkölcs alapjáról letévedni, mert például a javadalmaknak nem őszinte értékelése, mihelyt a közönséges életviszonyok rendkívülivé fordúlnak, azonnal beláthatatlan zavaroknak lehet kútforrása.

Jó azért a drágaság kérdésével csendes óráinkban kissé elmélyedve foglalkozni, mert ha azt nem ismerem is el, hogy az erkölcsöket megjavítaná, azt vallom, hogy sok bölcs és a rendes viszonyok közt hasznosítható tanulságra elvezet.

(nb.)

Külföld

A német ifjúság nevelése a háború idején. Az igazi lekipásztori gondozás mintaképének tekinthető az a mélyreható figyelem és körültekintő gond, amellyel a német ev. felsőbb egyházi hatóságok a serdülő ifjúságot, Németország jövő reménységét, körülveszik. Így pl. a szászországi generálszuperintendens még ez év aug. havában a következő köriratot intézte az ifjúság lelki-

és testi nevelése ügyében papjaihoz: Hogy a gyermekek bűnözési hajlandósága, mely a kedvező alkalom és a hiányos felügyelet következtében a háború idején 50, sőt 70% emelkedést mutat, megakadályoztassék, könyvelmü, pénzszerő és élvezetekre hajló életmódjuk korlátok közé szorítottassék s a gyakran magukra maradt édes anyákkal szemben való magaviseletük a szülői, vagy hozzátartozói szeretet által határozottassék meg: „kötelességük az egyházközségeknek és szerveiknek, az ifjak neveléséről és elhelyezéséről a legmesszebb menő mértékben gondoskodni. Gyermekistentisztelet, konfirmációi oktatás, fiú- és leányszállások, ifjúsági egyesületek stb. bőven nyújtanak alkalmat e célra. Ily eszközök által lehetséges lesz nemcsak a kötelesség- és tisztesség érzetet, a fegyelem- és rend iránti érzéket ébren tartani, hanem a komoly jelen különös hatásait is az igazi hősiesség példáira való élő utalással és jól megválasztott olvasmányok által a fiatal szívek számára gyümölcsözővé tenni, valamint az ifjak önállóság után vágyakozásának és tettkezségének azáltal eleget tenni, hogy őket kicsiny szolgálatokra és hivatalokban, mint iratok kihordása, a vitézek részére szeretetajándékok gyűjtése stb., stb. alkalmazzuk”. E nagy célra vegyenek igénybe a lelkipásztorok minden kínálkozó eszközt, ahol szükséges, alakítsanak helyi bizottságokat, kérjék ki a papnén kívül asszonyoknak a tanácsát s így igyekezzenek a jövő veteményes kertjét a német nemzeti- és szellemi nagyság gazdagon termő földjévé átalakítani. — (Chronik der Chrislichen Welt. 47. sz., 374. lap.)

A német egyetemek theol. fakultásai 1915 nyarán.

A theológiai tudomány művelésének igazi hajlékairól, a német egyetemek theol. karairól szóló kimutatások reánk nézve mindig tanulságosak és érdekesek voltak, annál becsesebbek azonban most, mikor a világháború közös tűzpróbája jellem és szellem tekintetében oly annyira közel hozta a magyarságot a nagy német nemzethez. A Chr. d. Chr. W. 46. sz. közöl egy ilyen kimutatást és ebből az illető intézetek állapotára vonatkozólag a következő érdekesebb adatokat tartjuk meg: A hallgatók száma az 1914 téli semesterhez viszonyítottan fogyott 660-al (tehát nemcsak nálunk apasztotta meg a háború hallgatóink számát), %ban kifejezve: 15%-al. A beiratkozott hallgatók jórésze is részint bevonult, részint betegápolói szolgálatot vállalt: így távol volt Berlinből 481 theológusból 294, Bonn-ból 147-ből 96, Erlangenből 276-ból 171, Heidelbergből 162-ből 133, Strassburg 85 emberéből 63, Tübingen 495 theol. ifjából 440 és Jénából 81 közül 56. A külföldi látogatók száma 65-re apadt alá. Ezek közül 47 osztrák, vagy magyar állampolgár volt s a semleges külföld csak a fennmaradó kis százalékkal részesedett a német theológia tudományos nevelésében. A tanárok személyi változásairól ezúttal nem emlékezik meg a krónika.

Japán missziói tevékenység Kinában. E hír érdekl az európai közvéleményt abból az egyszerű okból,

hogy a Buddhizmus terjesztésére kiküldött misszionáriusok veszedelmes konkurrenciei lesznek a keresztyén misszió embereinek. Japán a legutóbbi kínai tárgyalások alkalmával a missziói tevékenység megengedését is kérte Kinától, de elutasítván, látszólag engedett; mindazonáltal a tisztázatlan helyzet dacára is letelepítettek két egyesületet Mandsuriá-ban és Santung-ban és úgylátszik, nincs messze az idő, amikor vallásos mezbe öltöztetett politikai agensei ellepik az egész kínai földet s megbénítják az európai kulturmissziók nemes és emberséges vallási tevékenységét — örök dicsőségére Angliának és szövetségeseinek. — (Norddeutsche Allgemeine Zeitung 271. szám.)

Halottaink

Pro patria!

A vésztői református egyház tanítói közül a haza védelmében idáig kettő áldozta életét. *Bódai István*, az egyház szeretett és közbecsülésben állott igazgatótanítója és az egyházi szolgálatban még csak harmadik évét töltő, abból is két évet katonáskodással töltött ifjú tanítója: *Karácson Béla*.

Bódai István született 1887-ben Hódmezővásárhelyen. Tanítói oklevelét kitűnő eredménnyel a pápai állami tanítóképző intézetben nyerte. Iskolái végeztével egy évig a vésztői református egyháznál mint segéd-tanító működött, ahol magát megkedveltetvén, 1908 szept. 1-től rendes tanítóvá választott. Mint kötelességtudó, kitűnő tanítót az egyháztanács aránylag igen fiatalon 1913 júliusában igazgatótanítójává választotta. Tanfelügyelői vélemény szerint egyike volt a vármegye legjobb tanítóinak. A mozgósítás azonban szeretett és hűséggel teljesített munkájától elvonta. Mint póttartalékos közlegény vonult be, de ambíciója nem hagyta nyugodni s első megsebesülése után a tiszti tanfolyamot elvégezte s mint hadapród-örmeister küzdött a Kárpátoktól a Strypáig. Mint kötelességtudó, hű katonát és bajtársat ismerték s viselkedéséért a II. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. A kitüntetését azonban már csak bánatos özvegye vehette kézhez, mert ő f. évi szept. elején ellenséges golyótól nyakán találva elesett a becsület mezején. Emlékezete él és hirdeti a magyar református tanítói kar dicsőségét is!

Karácson Béla erdélyi székely fiú, a tanítóképzőt a nagyenyedi református képzőben végezte s 1913 jan. 1-től a vésztői református egyház rendes tanítója; 1913 október 1-én önkéntesi évének leszolgálatára vonult be; mint bátor, nyugodt, elszánt katonát ismerték és becsülték. F. évi nov. hó 4-én a sienkovici győzelmes harcokban, hol az erdélyi honvédek rohama döntött a döntő győzelmes rohamban, amikor mint zászlós sapatát vezette, ellenséges golyótól találva elesette

Küzdelmük és áldozatuk nyomán fakadjon nemzetünkre áldás! Példáikon lelkesüljön a jövőendő nemzedék! Emlékeket a vésztoi református egyház kegyelettel őrzi.

Simon Ferenc jászberényi lelkész, a kecskeméti egyházmegye jegyzője, a dunamelléki egyházkerület egyik legkiválóbb papja, a Kálvineum egyik agitatora és jóltevője hosszas szenvedés, de dolgainak mindhalálig hű végzése után folyó hó 14-én megtért Urához. Legyen áldott emlékezete.

Irodalmi szemle

— **A Koszorú 211–220. füzetei.** *Kiss Géza*, Az az egy is elesett (211); az egyke ellen írt ügyes füzet, érdemes a terjesztésre, de kár, hogy tanító célzata erősen megérzik. *Bitay Béla*, Izsák (212), ugyanő, A hétpeaces könyv (213); mindkettő Modersohn után írt bibliamagyarázat, nem pedig bibliai elbeszélés, éppen ezért bármily jó munkák is, nem a Koszorúban van a helyük; az előbbi inkább viselhetné a Jákob címet. *Marjay Károly*, Élet a halálban (214); jó népies olvasmány. *Napoleon vallástétele*, összeállította Marjay Károly (215); mélysége miatt kevésbé érti meg a nép, de annál kívánatosabb, hogy elterjedjen művelt híveink között. *Bárá Podmaniczky Pál*, Husz János (216); alkalmi népies megemlékezés az 500 éves fordulón. *Lenygyel Gyula*, A hazai föld (217); érzelmes, hangulatos, megható népies olvasmány. *Losonczy Lajos*, Jancsi (218); ügyes verses történet egy kis fiúról, aki hőse a hazának és Isten országának. *Szabó Miklós*, Ács Jancsi (219); a kék kereszt szolgálatára írt elbeszélés, mely megfelelő lenne, ha nem érezné az olvasó oly erősen a mese tendenciáját; alföldi híveink előtt a Halleluja gyakori idézése nem éri el azt a célt, amit szerző óhajt. *Gönczy Miklós*, Hermann Ottó (220); nagy szeretetből írt jó ismeretterjesztő irat.

— **Előfizetési felhívás.** Lelkészi körökből több ízben vett felhívás és széles körben megnyilvánuló érdeklődés folytán elhatároztam, hogy a kárpáti nagy harcok idején sátoraljaujhelyi helyettes-lelkészi szolgálatom alatt általam eltemetett nagyszámú, hősi hálált halt katonák felett tartott temetési imádságaimat kötetbe foglalva, közreadom. A könyv „Katonatemetési imádságok hősi hálált halt vitézek fölött” címmel, karácsonyra fog megjelenni mintegy 8 ivnyi terjedelemben, csinos és alkalmas kiállításban, a Kókai Lajos-cég bizományában Budapesten. A könyv ára előjegyzésben 2 korona 50 fillér, mely összeg lehetőleg a megrendeléskor a szerző címére (Ref. lelkészi hivatal, Püspökladány, Hajdu megye) küldendő. Az előrefizető megrendelők a könyvet portómentesen kapják, míg az utánvétel mellett rendelőtől a portóköltés is utánvétetik. A könyvre vonatkozó előjegyzéseket és megrendeléseket a nyomtatandó példányok számának megállapítása érdekében méltóztassanak a szerző útján december hó 20-ig eszközölni. A munka

tiszta jövedelme teljes egészében aktuális hadi jótékony célra fordíttatik, amely felől a könyv maga nyújt majd tájékoztatást. A kötet tartalmából kiemelem az alábbi imádságokat: Sebei következtében kórházban meghalt, — ragályos betegségben halt, — sebesült családos katonatiszt, — amputált fiatal önkéntes, — mohamedán bosnyák, — a háború borzalmi között megőrült, — osztrák kórházban meghalt, hazaszállított, — harctéren eltemetett, exhumált és hazaszállított katonák és katonatisztek, továbbá orosz fogoly, — szövetséges német hadseregbeli katona, — sebesüléséből felépült, másodszori harctéren indulása előtt öngyilkossá lett honvéd koporsója fölött, — magyar és orosz harcos együttes temetések, — harctéren eltemetett családos katona emlékére tartott gyász-istenisztelet alkalmával tartott, — néhány, a háború polgári áldozatainak koporsója felett tartott imádság stb. Mély tisztelettel: Püspökladány, 1915. Szombati-Szabó István.

— **Háborús színdarab.** Nagyobb iskolás növendékeknek, iparos tanoncoknak, műkedvelőknek és ifjúsági egyesületeknek kiválóan alkalmas kis háborús színdarab II-ik kiadását küldték be szerkesztőségünknek. Címe: „Az itthonmaradtak”. A múlt év őszén megjelent első kiadás teljesen elfogyott. Több, mint 100 helyen adták elő tavaly, igen szép anyagi eredményeket is mutatva fel hadijótékony célok támogatására. Az élénk, változatos jeleneteket tartalmazó darab nagy előnye, hogy semmi különösebb díszlet és ruházat nem szükséges hozzá. Ára 3 kor. (2 teljes szerepkönyv.) Megrendelhető az „Iskolai Ünnepeink” szerkesztőségénél Maros-Vásárhelyen.

Különfélék

Jövel Uram Jézus, várunk mi Tégedet . . .

Megdöbentő szívvel, könnyező szemekkel tekintünk mi vissza az elmúlt időknek véres napjaira . . . Halljuk az ágyúknak hegyeket, völgyeket megrázó döngését, hallunk sóhajokat — az aggódó szívek remegő fohászatát —, amik megpihenni szállanak az égbe, az Isten elébe . . . Látunk sírhalmokat, mik idegen földön, hegyek oldalában, erdők belsejében, csendes völgyek ölén elhagyatva állnak. Látunk könnyhullatást, mely a vér-özönnek hű kísérője volt. Látunk hajléktalan futó családokat, felperzselt falvakat, égő városokat s a megsemmisülés sírja szélén álló vesző országokat . . . De egyszermind látjuk a tiszta igazság tündöklő fegyverét győzelmes csatákban a gonoszság felett. És látjuk, hogy a nap ragyogó sugára mint világítja meg a sötét felhőket . . . És sugárözönben biztató szivárványt látunk felragyogni s az égi Atyának reményt adó szavát halljuk megzendülni. „Ne félj én nemzetem, drága magyar népem, mert én veled vagyok, kísérlek téged a csaták viharában s nem hagylak el soha!”

S ez a szózat volt az, amely erőt adott a küzdő magyarnak a vészes csatákban és habár mi reánk támadt a fél világ, egyik győzelemről másik után mentünk, az Isten kegyelme, segítő ereje volt mindig mellettünk . . .

Bizalommal nézhet, a hős magyar nemzet, a homályos jövő sötétlő ködébe, hisz' az elmúlt idő nagy próbái után, a hit és reménység már látni engedi azt a boldog időt, azt a boldog napot, mikor majd a béke fehér galambjának szárnya csapásától eloszlik a próbák sötétlő fellege. S ez a nemzet, amely *hű volt az Istenhez és az igazsághoz, angyalokat lát majd leszállni az égből, akik dicsőítik az égi szent Atyát* s azoknak nyomában meglátja Istennek Ő egyszülött Fiát, *az Úr Jézus Krisztust, aki könnyet hullat bár Jeruzsálemnek nagy romlása felett*, de mind a két kezét áldólag kitarja a magyar nemzetre, a magyar hazára.

Majd mint *kedves vendég* benéz minden házba . . . s azokhoz, kik ülnek mély sötétlő gyászba, a vigasztalásnak ezen szavaival közeleg szeliden: Keserű pohárból ti akik ittatok, de rám gondoltatok és engem hívtatok, imé megjelentem. *Nyissátok ki azért szívetek ajtaját, s imádjátok Istent az égi szent Atyát*, derült lesz az égbolt ismét felettetek . . . nézzetek én reám, Engem kövessetek s a béke áldása lesz mindig veletek!

Zengjen azért ajkunk Istent dicsőítő, szent buzgó éneket: *Jövel Uram Jézus, várunk mi Tégedet!*

Köröstarcsa.

Szabó János,
lelkész.

— **Ferenczy Gyula.** Nem a jó modor követelményeinek kívánunk eleget tenni, amikor e lap távozó szerkesztőjétől tisztelettel és megbecsüléssel megemlékezünk. Őszintén megmondjuk, minket sok tekintetben nevezetes nézetkülönbség választ el ötöle s különösen e lapnak úgy adminisztrációja, mint szerkesztése dolgában nem akarjuk őt nyomon követni. Azonban nem volna igazság, ha nem ismernők el, hogy az egy évtizedet meghaladó hosszú idő alatt, amíg e lapot kezében tartotta, mindig a maga erős meggyőződése szerint a közügyet szolgálta, a maga hasznát nem kereste, — Isten, a nép, a magyarság izzó szerelmében példaképen állhat, barátaiért a végletekig áldozatra kész, s amikor kemény harcokat vívott, azért, amit közérdeknek látott égette hatalmas tehetségét. Nagy fáknak nagy árnyéka szokott lenni, de vagy a szeme, vagy a mája nem jó annak, aki csak az árnyékot látja meg. Mi tudjuk, milyen sok nehézséggel kellett neki megküzdeni, míg e lap szerkesztő-tulajdonosa volt s őszintén sajnáljuk, hogy e téren működése nem hozott olyan sikereket, aminőkre kiváló tulajdonságai képesítették volna. A kötelék azonban, mely őt lapunkhoz fűzte, nem szakadt el egészen s örömmel tudatjuk olvasóinkkal, hogy bár a lap vezetése más kezekbe került is, azokkal az értékes gyöngyszemekkel, melyek a Vándor tollából peregtek, valamint az érdekes és mindig egyéni eszmeadásokkal, melyek

Ferenczy Gyula cikkeit jellemzik, e lap hasábjain ezentúl is találkozni fognak.

— **Lelkészwálasztás.** Szász Imre debreczeni segédlelkészt a monostorpályii református gyülekezet 23 szótöbbséggel lelkészeül választotta meg. Az ifjú lelképász-tornak őszinte szívből gratulálunk. Ad multos annos!

— **Lelkészképesítő vizsgálatok.** Folyó hó 13. és következő napjain voltak Debreczenben a lelkészképesítő vizsgálatok Dr. Baltazár Dezső püspök úr elnöklete mellett. 13-án tartották a második lelkészképesítő javító vizsgálatot, amelyen hét jelölt képesített. Ugyane napon különözeti vizsgálatot tett egyhangúlag jeles képesítéssel Révész Lajos, a debreczeni főgimnáziumnak szinte két évtized óta sikeresen működő tanára; valamint egyházkerületi közgyűlési engedéllyel teljes vizsgálatot tett Oláh Károly segédlelkész. A 14-én kezdődött első lelkészképesítőre huszonöt pályavégzett jelölt jelentkezett, akik sikeres írásbeli dolgozataik alapján mindnyájan szóbeli vizsgálatra bocsáttattak. Az eredményt jövő számunkban fogjuk közölni.

— **Dr. Körösi Kálmán ezer koronás adománya.**

A tiszántúli ref. egyházkerület tervbe vette Debreczenben olyan árvaház létesítését, amelyben a kerület területén illetékes azon gyámoltalan árvák lesznek fölnevelve, akiknek atyjuk a mostani világháborúban halt hősi halált. Az árvaházba felekezeti különbség nélkül lesznek fölveve az árvák. Amikor a hősök árváinak felnevelése be lesz fejezve, az intézet azután is megmarad felekezeti különbség nélkül nevelő árvaháznak. E nemes és szent célra első adományozóképen dr. Körösi Kálmán jelentkezett a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalában ezer koronás alapítványával. Cselekedete magában hordja dicséretét és jutalmát.

— **Segélyek.** A Magyar Református Segélyegylet pénztárából a következő folyamodó egyházközségek nyertek segélyt, ú. m.: az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyéből: Nyírábrány, Nyiracsád, Nyírmártonfalva 100—100 korona, összesen 300 korona. A beregiből: Bilka 200, Balazsér 150, Munkács, Szolyva, Márokpapi, Macsola, Beregsurány, Mezőgecse, Bulesu, Beregrikos 100—100, összesen 1150 K. Békésbánátiból: Resicabánya, Lugos, Temesvár 200—200, Pancsova 186, Püspöklele 100, összesen 886 K. A bihariból: Fugyivásárhely, Nagyszántó, Pelbárhida, Pusztáújlak, Váradless 100—100, ismét Fugyivásárhely a hegyen lakók gondozásáért 100, összesen 600 K. A debreczeniből: Felsőjózsa 150, Alsójózsa 150, összesen 300 K. Az érmellékiből: Érköbölkut, 114, Szentjobb 150, Érábrány, Magyarkéc 100—100, összesen 464 K. A felsőszabolcsiból Révaranyos 150, Nagyvársány, Tiszamogyorós, Nyírlövő 100—100, össz. 450 K. H.-nagyunságiból: Rákóczyfalva 200, összesen 200 K. A középszab.-ból: Geszteréd, Nyírbákó 150—150, Balkány, Nyíribrony, Piricse, Sényő, Újfehértó 100—100, össz. 800 K. A m.-ugocsaiból: Dolha, Fertősalmás, Kisbábony, Királyháza, Nagyboeskö, Nagytarna, Nevetlenfalu, Tamásváralfa,

Tekeháza, Tiszapéterfalva, Tiszaújhely 100—100, összesen 1100 K. A nagybányaiból: Avasfelsőfalva, Alsóferenczely, Pettyén, Batiz, Tisztaberek 100—100, összesen 500 K. A nagykarolyiból Csomaköz, Bere, Krasznaszentmiklós, Ópályi, Jármí 100—100, összesen 500 K. A nagyszalontaiból: Magyarcséke, Radnalippa, Magyarremete, Szinte 150—150, Kisháza—Széplak, Csermő, Belényes, ugyanaz, Vaskóh és Rézbánya gondozásáért 100—100, összesen 1000 K. A szatmáriból: Jánd 150, Darnó, Nemesborzova, Szamosdara, Csengerújfalu és Ura közszükségeire 100—100, összesen 650 K. — Felkérem a felsorolt egyházak nt. lelkészeit, hogy méltóztassanak a lelkészi és gondnoki aláírással ellátott s megpeesélt bélyegtelen hivatalos nyugtát az egyházmegyei pénztárnok úrhoz összegyűjtés végett beküldeni. A begyűlt nyugtákat a nt. pénztárnok urak szíveskedjenek kifizetés végett az egyházkerületi pénztárhoz az év vége előtt eljuttatni. Debreczen, 1915 december 16. Rózsa Sándor, egyházkerületi pénztárnok.

— **Népiskolai tökesegélykölsön.** Az őszi egyházkerületi közgyűlés alkalmával a következő egyházközségek részere engedélyeztek népiskolai tökesegélykölsönt, ú. m.: Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyéből: Sáp 3000 K. A beregiből: Asztély 2000 K. Kigyós 2000 K. Fornos 2000 K. Barkaszó 2000 K. A bihariiból: Bihar-szentjános 2000 K. Hegyközkovács, 2000 K. Az érmellékiből: Érköbölkút 2000 K. Piskolt 1000 K. Magyarkec 2000 K. Kiskereki 2000 K. A felsőszabolcsiból: Nagyvársány 2000 K. Nyírkarász 2000 K. Petneháza 2000 K. A középszabolcsiból: Nyírbrány 2000 K. Vasmegyer 2000 K. A szatmáriból: Nemesborzova 2000 K. A kölsön felvehetésére szolgáló kötelezvény-mintát s egyéb iratokat az egyházkerületi pénztári hivatal rövid idő alatt kiküldi az érdekelt egyházakhoz. Az aláírott kötelezvény s a hozzácsatolandó jegyzőkönyvi kivonat megérkezése után a pénz az esperesi hivatal által megjelölendő helyre küldetik ki. Debreczen, 1915 dec. 16. Rózsa Sándor, egyházkerületi pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainkhoz. Hálásan köszönjük a sok helyről nyilvánult szíves bizalmat s igyekeznünk azt meg is érdemelni. Bízást reméljük, hogy ilyen tekintélyes gárdával, mely valószínűleg még növekedni is fog, képesek leszünk a méltó várakozásoknak megfelelni. Szabad legyen itt néhány szerkesztőségi megállapodásunkat köz tudomásra hozni.

1. Kéziratok megőrzésére vagy visszaküldésére nem vállalkozhatunk.

2. Cikkeket, felszólalásokat névtelenül vagy álnév alatt csak akkor közlünk, ha a szerző nevének közlését a szerkesztőség nem tartja szükségesnek és akkor is csak úgy, ha a szerző előttünk ismeretes.

3. A lapból tiszteletpéldányt rendszerint csak egy fél-évi előzetes munkatársi viszony alapján utalványozhatunk.

4. Verset ritkán, imádságot és egyházi beszédet csak kivételképen közlünk.

5. Közérdekű kérdések felvetésének mindig készséggel adunk helyet s azokra a választ is lehetőleg azonnal megadni igyekeznünk.

6. Kérjük figyelembe venni lapunk korlátolt terjedelmét, mely sem az igen hosszú közlemények elhelyezését, sem minden cikknek azonnali adását nem engedí meg.

7. Az előző szerkesztőtől igen sok kéziratot vetünk át. Ezeket átnézzük s közülök azokat, melyek aktualitásukat el nem veszítették, közölni is fogjuk.

Figyelő. Persze, hogy nem lettünk hivatalos lappá. A vezető helyen elmondjuk, hogy milyen összeköttetés van köztünk meg az egyházkerület közt. T. lapársaink tehát nem jól vannak informálva. Pláne, hogy az egyházkerület „kivette” a lapot a Ferenczy kezéből! Hiszen a lap sosem volt, most sem az egyházkerületé. Mindazáltal nem szabad mingyárt a jóindulat hiányára gondolni. Egyszerűen csak az történt, hogy az illető lapok siettek megírni egy eseményt, mielőtt annak mibenlétéről pontosan tájékozva lettek volna. Az ön megjegyzése azonban helyes útmutatás nekünk is arra, hogy óvatosak legyünk a távolabbi események megírásában, ne hogy a felületességet gonosz indulatra magyarázzák. Ami a másik megjegyzést illeti: éppen abban a szerkesztőségben nagyon is friss tapasztalatok lehetnek atekintetben, hogy a D. P. L. távozó szerkesztőjét keresztényen szellem vezette. Különben az ott kifejezett reménységnek minden bizonnal meg fogunk felelni.

Sz. M. Temesvár. Köszönjük az üdvözlést és az ígéretet. A jó tanácsot pedig íme megfogadtuk s a tiszteletpéldányt beszüntetjük.

Sz. S. Hmvásárhely. Hálásan köszönjük az ígért nagybecsű támogatást.

A. K. Búj. Meleghangú levelét annál jobban esett olvasni, mert mintha csak helybenhagyását olvastuk volna benne épen akkor megírt „beköszöntő”-nknek.

R. I. Kolozsvár. A Debreczen jövő hivatása felől táplált reménységet különös örömmel olvastuk soraidból. Vajha együtt megérhetnők mindkettőnk ideáljának valóra váltát.

Puritán. Mi a címezéseket a lapban lehetőleg kerülni fogjuk. Egyáltalán nem tartjuk azonban a címkérdést olyan nagyjelentőségűnek, hogy vele foglalkozunk. Lapunk címszalagján is láthatja, hogy azon csak ennyi áll: „Református egyház” — itt és itt. Azt hisszük, minden földi jelző kicsiny ahoz a megtiszteléshez képest, hogy a címzettet az Isten egyházának nevezzük. Épenúgy igazán mellékes minden titulálás, ha valakiről tudjuk, hogy ki, meg mi.

Gimnáziumaink tanári testületeit kérjük, szíveskedjenek gondoskodni, hogy mindenünnen legalább egy kartárs tartson fenn összeköttetést lapunkkal és úgy a lap, mint az iskola érdekében kívánatos közléseket teljesítse.

Tartalom: K. B.: Beköszöntő. — Erdős Károly: Tájékoztató. — Tárca: Dombó Béla: Advent. — R. K. I.: Radvánszky György házassági pöre. — Egyház: Görömbey Péter: A tiszántúli egyházkerület közgyűlése. — Iskola: Bajok a magyar nyelvi oktatás körül. Verba valent usu! — Közélet: nb.: A drágaság. — Külföld. — Halottaink: Pro patria. — Irodalmi szemle. — Különfélek. — Szerkesztői üzenetek.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

6107—1915. sz.

Püspöki körlevél.

Egyházkerületünk 1915 november 24—26. napjain tartott közgyűlése 554. számú határozattal kimondta, hogy a püspöki, elnökségi s központi hirdetmények és körlevelek nyomtatásban küldeszenek meg az illetékes hivatalokhoz és pedig a Debreczeni Protestáns Lap mellékleteként kiadandó hivatalos értesítőben. Ennek folytán kötelezte a kebelbeli egyházakat, egyházmegyéket s közép- és hasonló fokú iskolákat, hogy a Debreczeni Protestáns Lapra 1916 január 1-től költségvetésük terhére előfizessenek, hogy minden egyházi és iskolai hirdetést az egyházkerületi elnökség által a társasággal együtt megállapítandó árszabás mellett e lapban közöljenek és hogy a lap számaint összegyűjtve a parochialis, illetőleg testületi könyvtárban őrizték meg.

Amidőn egyházkerületi közgyűlésünk eme határozatában foglaltak teljesítésére felhívom, egyszersmind közlöm, hogy a Debreczeni Protestáns Lapnak az egyházkerületi közgyűlés elé bejelentett előfizetési ára 1916 január 1-től kezdve

egész évre . . . . . 14 kor.
fél évre . . . . . 7 „

A hirdetési árszabást pedig a közgyűlési határozatban nyert felhatalmazás alapján így állapítottuk meg:

egy egész hasábot (féloldalt) elfoglaló hirdetés
egyszeri közzététele . . . 24 kor.
félhasábot elfoglaló . . . 12 „
negyed hasábra terjedő . . . 6 „

Ha a hirdetés terjedelme egy negyed hasábot sem foglal el, vagy a fent megjelölt terület egy ségek terjedelmét egy negyedhasábnál kisebb területtel haladja meg, a negyedhasábot ki nem tevő terület a nyomtatott sorok terjedelme szerint számíttatik, úgy, hogy minden nyomtatott sornyi területért 50 fillért kell fizetni.

Debreczen, 1915 december 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

Az abádi református egyház pályázatot hirdet IV-ik tanítói állására. Fizetése egyháztól 100 kor. Lakbér törvényszerű 300 kor. Államtól törvényes fizeteskiegészítés. Kötelességei: A presbiteriumtól reábizandó osztály (osztályok) tanítása, a tisztántúli ref. egyházkerület által kiadott tanterv szerint. Tanítótársait — akadályoztatásuk esetén — hivatalos teendőikben kisegíti. Kell, hogy az orgonázásban is jártas legyen. Pályázhatnak okleveles férfi vagy nő tanítók. A pályázati okmányok ref. lelkészi hivatalhoz december 31-ig beadandók. Az állás — megválasztás esetén — azonnal elfogalható.

Abád (Szalók), 1915 december 9.

Presbiterium.

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

Központi székhely: Budapesten, V., Sas-utca 10. sz.

Készpénzben befizetett részvénytőke	4.000.000 korona
A nyereség és díjtartalékok az évi díjbevételekkel együtt mintegy	70.075.300 koronára,
az intézet összes biztosítéka tehát mintegy	74.075.300 koronára
ragnak.	
50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:	
az elemi kárbiztosítási ágazatokban	278.818,768 kor.
az életbiztosítási ágazatban	43.972,292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágazatokban	5.487,624 kor.
összesen 328.278,684 koronát.	

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra.

1. Élet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére való biztosítás.
2. Tűz-, villámcsapás- és robbanás által okozott károk elleni biztosítás.
3. Betöréses lopás elleni biztosítás.
4. A törvényes szavatosság következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. Tükrüvekben eshető töréskárok elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető balesetek elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. Szállítványozási (tengeri-, szárazföldi- és folyamszállítványozási) károk elleni biztosítás.
8. Jégverés okozta károk elleni biztosítás.

Olcsó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek!

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)
 Debrecen sz. kir. város legrégibb temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben. Kegyeletteljes pontossággal vegez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és ércz koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

TÓTH GYULA vaskereskedése

DEBRECEN, a Városháza sarkán.

„PREMIER“ és „METEOR“ tartósan égő szénkályhák nagy raktára.

Ezen kályhánál a pontos szabályozás által a legnagyobb hőség és tartós égés érhető el s mintan a tüzelő-anyaggal takarékoskodni lehet, ez idő szerint a legolcsóbb fűtő-eszközök egyike.

***** Képes árlap kívánatra ingyen. *****

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
 GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGLYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kővező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik sz. alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsi-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon-857.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnevedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

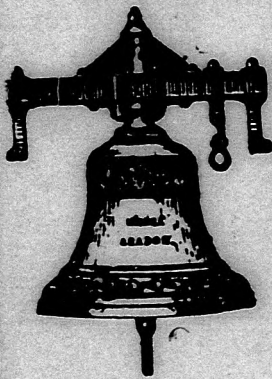
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntette.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmánya új modern állványasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűtípushoz hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruk. Ily szerkezettel 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntette.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat a legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrőt !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.